

in zijn boeken vindt, is van waarde voor de maatschappij en wordt als „huisdoktersbericht” gehonoreerd. Het antwoord, dat men den candidaat niet kent, wordt als „schriftelijke mededeeling” met 3 mark gehonoreerd.

Onder de verdere bepalingen is nog van belang, dat een huisdoktersbericht eerst na den dood van den steller aan andere maatschappijen mag worden medegeedeeld. Het schijnt, dat, als er tijd voor overblijft, over het vraagstuk van het beroepsgeheim en wat daarmee samenhangt, daarginds nog wel eens mag worden nagedacht.

Ten slotte handelt een hoofdstuk over de „blijvende commissie”, bestaande uit 3 leden van elk der beide contractanten. De voorzitter is beurtelings een jaar lang een arts of een verzekeringsman. Beslissingen in hooger beroep berusten bij een commissie, bestaande uit één lid van elk der beide contractanten en een voorzitter, te benoemen door het „Kaiserl. Aufsichtamt für Privatversicherung”.

PINKHOF.

INGEZONDEN.

DE OORSPRONG DER AMBULANCES EN VAN HET ROODE KRUIS.

Dr. TACO KUIPER heeft zeker een verdienstelijk werk verricht door te wijzen op de wenschelijkheid van een meer algemeene en juiste kennis van het Tractaat van Genève van 6 Juli 1906 en op de wenschelijkheid om het verschil en de overeenkomst te leeren kennen tusschen „militair geneeskundige formaties op voet van oorlog” en „Roode-Kruis-formaties” zoowel in oorlogvoerende als in neutrale landen. Want, wanneer ik mij niet vergis, heeft, door een verschil van opvatting betreffende de destijds geldende bepalingen van de Conventie van Genève van 22 Augustus 1864, een onzer verdienstelijke Nederlandsche officieren van gezondheid in den Engelsch-Transvaalschen oorlog onaangename ervaringen opgedaan. En wanneer desondanks de Nederlandsche militair-geneeskundige dienst in 1914 volgens den schrijver nog niet erin geslaagd was aan de *meeste* (ik cursiveer) militaire ziekenverplegers en -dragers juiste begrippen omtrent de bedoeling der Conventie van Genève in te prenten of, zooals dr. KUIPER dit ook voor onzen Indischen collega tracht aan te toonen, over onzijdigheid van het Roode Kruis-embleem nog geen juist begrip hadden, dan pleit ook dit zeker wel voor de groote moeilijkheid hiervan en voor de noodzakelijkheid deze vraag goed onder de oogen te zien. Wij zouden dus den kolonel van den geneeskundigen dienst van het Ned. Ind. leger dr. A. J. SALM voor zijn onjuistheid (?), voor zijn „male distinguere” (?) dankbaar kunnen zijn, al was het alleen maar, omdat hij in 1917 dr. KUIPER er toe bracht ons beter in te lichten.

En ons niet alleen. In de *Handleiding voor den (Indischen) Ziekenverpleger te velde* (Landsdrukkerij Batavia 1911), bldz. 60, kan men in Hoofdstuk VII „Conventie van Genève” lezen:

§ 58. Deze conventie, den 6en Juli 1906 te Genève tusschen verschillende mogendheden gesloten, tot herziening van de Conventie van Genève van 22 Augustus 1864, heeft ten doel: verbetering van het lot der gewonde militairen en der legers te velde.

Voor den ziekenverpleger van belang zijn de volgende punten:

I. Aan de oorlogvoerenden wordt de verplichting opgelegd alle gewonden en zieken, zonder onderscheid van nationaliteit te verplegen. De oorlogvoerende, die genooddaakt is zieken en gewonden aan zijn tegenstander over te laten, zal, zoo mogelijk, met hen een gedeelte van zijn geneeskundig personeel en materieel achterlaten, om mede te werken tot hun verzorging. *Deze zieken en gewonden zijn krijgsgevangenen* (ik cursiveer).

III. Het geneeskundig personeel wordt *onzijdig* verklaard. In handen van den vijand gevallen mag het *niet* als krijgsgevangen worden behandeld.

V. De geneeskundige formaties en hospitalen worden eveneens *onzijdig* verklaard, tenzij men er gebruik van maakt om vijandelijke handelingen te plegen,

VI. Als teeken van *onzijdigheid* voor het geneeskundig personeel geldt een witte

armband met rood kruis en voor de geneeskundige formaties en hospitalen een vlag met rood kruis op witten grond, vergezeld van de nationale vlag. Het wederrechtelijk gebruik dezer kentekenen van *onzijdigheid* zal streng worden gestraft.

Wij vinden dus hier ook weer het woord „*onzijdig*” door de samenstellers van deze handleiding herhaaldelijk gebezigd om aan het personeel eenigszins een begrip te geven van hun toestand, wanneer zij in handen van den vijand geraken. Het personeel leest hiëruit, dat het „in handen geraken van den vijand” voor hen nog niet beteekent, dat zij „krijgsgevangen” zijn, *wel* dat de „*zieken en gewonden*” krijgsgevangenen zijn.

Maar, zal dr. KUPER opmerken, dit staat in een handleiding voor Indische ziekenverplegers. In de Conventie van Genève van 1906, staat het niet zoo. Het is dus *onjuist*. Want in die handleiding van 1911 had men met die conventie van 1906 rekening kunnen en moeten houden, waar zij in het begin van § 58 nog wel uitdrukkelijk werd genoemd.

Het is te Batavia heel warm en ook de samenstellers van deze handleiding, Indische officieren van gezondheid, konden het „bene distinguere” wel eens uit het oog hebben verloren, Nonnunquam dormitat bonus Homerus, zelfs te Batavia! Toch geloof ik niet, dat dit het geval was. Het is zeker waar, dat in art. 6 van de Conventie van Genève van 1906 wordt gesproken van „sparen en beschermen” der geneeskundige formaties en niet van „onzijdigverklaring”. Maar ongeveer diezelfde uitdrukking, nl. „sparen en *verzorgen*” wordt gebezigd, waar het geldt „*de gewonden of zieken*” (art. 1), die toch krachtens art. 2 wel degelijk krijgsgevangen zijn. Het personeel kan daardoor dus in de war geraken en het zou daarom kunnen zijn, dat de uitdrukking „*onzijdig verklaring*”, die, het moet worden toegegeven, niet in de genoemde artikelen van de Conventie van Genève van 1906 voorkomt, is gebezigd om dit in de war geraken te voorkomen. Dat „sparen en beschermen” van art. 6 betreft ook alleen de geneeskundige formaties enz.. In art. 9 wordt eerst gesproken van het „sparen en beschermen” van het *personeel* en eerst dáár wordt er bijgevoegd, dat zij niet als krijgsgevangenen worden behandeld. Maar er is nog een andere reden, een historische reden, waarom de term „*onzijdig*” kan zijn gebezigd: In het Koninklijk besluit van 21 Juli 1865 (Stbl. 85) wordt aangegeven onder de artikelen van de Conventie van Genève van 22 Aug. 1864:

Art. 1. De ambulances en militaire hospitalen zullen als *onzijdig* erkend worden en als zoodanig door de oorlogvoerenden worden beschermd en geëerbiedigd, zoolang zich daarin zieken of gewonden bevinden.

De onzijdigheid zou ophouden, indien die ambulances of hospitalen door een krijgsmacht wierden bewaakt.

Art. 2. Het personeel der hospitalen en ambulances, waaronder begrepen zijn de intendance, de geneeskundige dienst, de administratie en de dienst voor het vervoer der gewonden, alsmede de aalmoezeniers, zal in het genot der *onzijdigheid* deelen, wanneer het in de uitoefening zijner bediening is en zoolang er gewonden weg te dragen of te helpen zullen zijn ¹⁾.

Art. 5. de generaals der oorlogvoerende mogendheden zullen in last hebben de inwoners te verwittigen van het beroep, hetwelk op hun menschlievendheid wordt gedaan en van de *onzijdigheid*, die er het gevolg van zal zijn.

Art 6. Zij, die na hun genezing ongeschikt voor den dienst zullen bevonden worden, zullen naar hun land worden teruggezonden. De anderen zullen eveneens kunnen teruggezonden worden, op voorwaarde van de wapens gedurende den oorlog niet weder

¹⁾ In Ned. Oost-Indië was in het voorschrift van 1906, betreffende den militair geneeskundigen dienst in Ned.-Indië op voet van oorlog met een buitenlandschen vijand (B. V.), waarin ook nog alleen met de Conventie van Genève van 1864 rekening kon worden gehouden, bepaald: dat de als ziekendragers of geleiders gebezigde militairen (cavaleristen en muzikanten) als herkennings-eeken een *rooden* armband zouden dragen, die evenals de witte armband met rood kruis duidelijk zichtbaar om den linker bovenarm moest worden gedragen. Deze dragers of geleiders behoorden niet *uitsluitend* tot den dienst voor het vervoer. Zij werden dan ook niet gedekt door het embleem der onzijdigheid, het Roode Kruis.

op te vatten. De ontruiming en het personeel, daarmede belast, zullen door een volstrekte *onzijdigheid* worden gedekt.

Art. 7. Eveneens zal een armploaat voor het *onzijdig verklaarde* personeel worden aangenomen, waarvan evenwel de uitreiking aan de militaire overheid zal worden overgelaten.

Overall dus „*onzijdig*” en „*onzijdig verklaring*” in de Conventie van Genève van . . . 1864. In die van 1906 daarentegen niet.

Ondanks den gruwelijken oorlog van tegenwoordig, die aan achteruitgang kan doen denken, kan men echter m. i. toch van *evolutie* blijven spreken. En voor deze opvatting zou men steun kunnen vinden in het feit, dat in art. 1 in 1864 werd bepaald: „De onzijdigheid zou *ophouden*, indien die ambulances of hospitalen door een krijgsmacht wierden bewaakt”, terwijl in 1906 in art. 8 is bepaald: „Als redenen, die een geneeskundige formatie of inrichting de bescherming door art. 6 verzekerd doen *verliezen*, worden **niet** beschouwd:

1°. het feit, dat het personeel van de formatie of inrichting bewapend is en van zijn wapenen gebruik maakt tot verdediging van zichzelf en van zieken en gewonden;

2°. het feit, dat bij gebrek aan gewapende ziekenverpleging, de formatie of inrichting wordt bewaakt door een piket of door schildwachten van een behoorlijke schriftelijke lastgeving voorzien;

3°. het feit, dat bij de formatie of inrichting wapenen en patronen worden gevonden, die aan de gewonden zijn ontnomen en nog niet aan den daarvoor aangewezen tak van dienst afgeleverd.

Dat is dus heel wat meer dan in de oude conventie van 1864 werd toegestaan. Toch meent collega KUIPER, dat door *deze* zoo vrijgevege bepalingen *des te sterker* uitkomt, dat van „onzijdigheid” geen sprake kan zijn. Zelfs zou dit niet duiden op het *karakter* (ik cursiveer) van onzijdigheid. Ik zou meenen (en misschien hebben de samenstellers van de „handleiding” dit ook wel gemeend), dat men daardoor à plus forte raison van „*onzijdigheid*” zou kunnen spreken, zelfs van *meer* dan onzijdigheid. Want weliswaar bestaat er een art. 16 en een art. 17 in „het verdrag nopens de rechten en verplichtingen der onzijdige mogendheden en personen in geval van oorlog te land” (Art. 16. Als onzijdigen worden beschouwd de onderdanen van een Staat, die geen deel neemt aan den oorlog; en Art. 17. Een onzijdige kan zich niet op zijn onzijdigheid beroepen *a.* indien hij vijandelijkheden tegen een oorlogvoerende pleegt; *b.* indien hij daden pleegt in het belang van een oorlogvoerende. . .), maar hoeveel moeite het een onzijdige in de gevechtsszone zou kosten om de *bewijzen* te leveren, dat hij *onzijdig* is, dat hij zelfs niet *voornemens* was daden te plegen in het belang der tegenpartij, behoef ik wel niet aan te toonen. Hij kan zelfs *krijgsgevangens* gemaakt worden, al zegt collega KUIPER, „dat dit toch een onzijdige zeker wel niet overkomt”. Alleen de „Roode-Kruisband” als embleem van de Conventie van Genève, de *gestempelde* Roode-Kruisband (is hij niet in uniform, dan *met* een identiteitsbewijs volgens art. 20) geeft zelfs den landgenoot van een der strijdende partijen het bewijs, het *karakter* van onzijdigheid, geeft hem veiligheid, geeft hem zelfs meer.

Tot zoover heb ik getracht de evolutie, de bedoeling van evolutie ten minste, van 1864 tot 1906 *aanmemelijk* te maken. Bewezen, *onwederlegbaar* *bewezen* wordt echter de evolutie door de bestudeering van de geschiedenis en het verloop der conventie van Genève van 1906. Zooals men een operatie eerst goed kent en onder allerlei omstandigheden kan uitvoeren, wanneer men de wordingsgeschiedenis daarvan kent, zooals een wet eerst goed begrepen wordt, als men de discussie vóór de vaststelling heeft gelezen, zoo leert men de bedoeling der artikelen van de conventie van Genève beter kennen door de geschiedenis van hun ontstaan. En de bestudeering daarvan geeft de zekerheid, dat men met het laten vallen van het *woord* neutraliteit, dat tot allerlei moeilijkheden aanleiding had gegeven, het *begrip* niet heeft willen beperken, maar uitbreiden. Er waren ook redenen om het woord „onschendbaar”, „unverletzlich”, „inviolable” niet te gebruiken; men kon geen ander en beter woord vinden voor neutraliteit en zoo is men gekomen tot de *omschrijvingen* „respectés et protégés”, „respectés et soignés”, enz..

En naast die omschrijvingen gaf men in de nieuwe conventie nog meer blijk van *uitbreiding* der vroegere humane bedoelingen door het personeel niet alleen de bescherming te verzekeren, zoolang het gewonden te verzorgen had, maar *onder alle omstandigheden*, dus ook al wachtte het op zijn arbeid. Zelfs dan zou het dus niet beschoten mogen worden.

Men zou kunnen meenen, dat aan de bedoeling tot *uitbreiding* van de conventie van Genève van 1864, wat humaniteit betreft, niet kan worden getwijfeld, dat dit ongerijmd zou wezen en dat het dus onnoodig zou zijn om dit aan te toonen. Maar dat is toch niet zoo. Tegenover de behoefte om slechts enkele artikelen te schrappen, andere nader te verklaren of een anderen tekst te geven, leemten aan te vullen, is er, al was het dan ook maar voorbijgaand, in *zuiver militaire* kringen de wensch geweest om de conventie *geheel op zijde te zetten, geheel te laten vervallen*. Met het oog op de verklaring van sommige al of niet zeker vastgestelde schendingen van het traktaat van Genève, van militaire verwildering, enz., is het ook voor den psychiater misschien belangwekkend te weten, dat men in de „Actes” van de Conventie kan lezen: „Il faut nettement dire que, tant qu'il y aura des guerres, les exigences militaires resteront prépondérantes et que l'humanité ne gagnerait pas beaucoup à l'adoption des règles destinées par la force des choses à rester à l'état de lettre morte”. Kennen wij niet het woord „oorlogsnoodzakelijkheid”?

En wie in dit *Tijdschrift* en elders, zelfs als niet-militair, de veel kleinere botsingen tusschen officieren van gezondheid aan den eenen kant en oudere chefs en militaire troepenautoriteiten aan den anderen kant heeft gelezen en psychologisch heeft trachten te verklaren, zal dit niet zoo onbegrijpelijk vinden, al mag het hem als arts onaangenaam aandoen.

Het „begrip” *onzijdigheid*, het „karakter” van *onzijdigheid* is dus m. i. in 1906 niet verloren geraakt. Wil collega KUIPER het *woord* *onzijdigheid* liever niet meer gebruikt zien, omdat het nu eenmaal in de conventie van Genève van 1906, in dezen zin ten minste, niet meer voorkomt of omdat het *begrip* „onzijdig” in de werkelijkheid juridisch voor allerlei uitlegging vatbaar is, dan wel omdat een ambulance en Roode-Kruis-eenheid *meer* is dan onzijdig, dan is hij in zijn recht. Misschien is dit bij het onderwijs aan zijn personeel wel zijn voorgeschreven plicht. Maar of hij *op den duur* bij zijn onderwijs aan ziekenverplegers en -dragers in dat geval meer succes zal hebben dan met het voor hen eenvoudiger begrip van *onzijdigheid*, ben ik zoo vrij te betwijfelen. Zal het personeel leeren begrijpen, dat de conventie van Genève slechts volkenrechtelijke grondbeginselen bevat, die eerst in de militaire instructies een staatsrechtelijken vorm krijgen? Valt zelfs ons artszen dit niet moeilijk? En toch zal men het personeel een voor hen begrijpelijk kort rechtsbegrip als houvast moeten geven, omdat men niet alle gevallen, die zich kunnen voordoen, vooraf kan vastleggen in artikelen van een reglement, die trouwens vergeten worden.

Waarom ik het bovenstaande schreef? Dr. SALM zal het artikel van collega KUIPER eerst over vele weken lezen en nog veel meer weken zullen verloopen, vóórdat zijn antwoord hier kan zijn. En nu meende ik een poging te mogen wagen om te bewijzen, dat de afwezige collega niet zoo „onjuist” schreef, niet zoo geheel het „bene distinguere” uit het oog had verloren, niet *dezelfde* opvatting heeft gehad als de meeste Nederlandsche militaire ziekenverplegers en -dragers bij het begin der mobilisatie. Want hij gebruikte (zie blz. 118 en 119) de woorden „als onzijdig beschouwd” (niet „onzijdig” zonder meer) voor den tijd van 1743, 1759, 1861—1864, het jaar van de *eerste* conventie van Genève, waarbij, zooals ik aantoonde, zelfs het *woord* *onzijdigheid* nog *officieel* werd gebezigd (tot 1906 toe zelfs). Hij maakt onderscheid tusschen de Conventie van Genève en „het Roode Kruis” als vereeniging (voor Nederland zijn de bepalingen betreffende het Ned. Roode Kruis bij afzonderlijke Kon. besluiten vastgesteld). En hij schreef voor artsen, niet voor militaire ziekenverplegers en -dragers. Meer deed hij niet.... als ik zijn artikel althans goed heb begrepen.

Er is nog een tweede reden, waarom ik schreef: Ik heb, na sedert dertig jaren aan

het Indische Leger verbonden te zijn geweest (waarvan nog geen anderhalf jaar aan het gemobiliseerde Nederlandsche), sedert kort het kleed van den gepensioneerde aangetrokken. Maar nog is de kans niet geheel voorbij, dat ik voor mijn geboorte- grond, zij het dan ook in een hoogst bescheiden werkkring, in oorlogstijd, nuttig zou kunnen zijn en voor dat geval zou ik toch gaarne weten, of ook ik al dan niet mijn onderscheidingsvermogen zoo geheel en al heb verloren als collega KUIPER van collega SALM wil doen gelooven. En indien dat zoo mocht zijn, verzoek ik collega KUIPER beleeft een voormalig cavaleriepaard, dat op het hooren van de bekende trompetklanken nog eens is komen aansukkelen, de zweep niet te sparen, die het zal hebben verdiend, als het de oude commando's blijkt te hebben vergeten of... nooit te hebben begrepen.

's Gravenhage,
22 Januari 1917.

Dr. S. MONNIKENDAM,
gepens. off. v. gezondheid O. I. L.

DE AREA CELSI ALS VERSCHIJNSEL VAN LATENTE TETANIE.

Collega J. C. KOCH maakt bezwaar tegen mijn opvatting, dat in de beide door mij beschreven gevallen de haaruitval een gevolg is van latente tetanie. Hij meent, dat er verwarring zou kunnen plaats hebben met de ontaardingsreactie van ERB, doch hiervan kan geen sprake zijn; bij de ontaardingsreactie treedt een quantitative vermindering der gevoeligheid voor den galvanischen en den faradischen stroom op, met bijkomstige kwalitatieve veranderingen in de eigenaardigheden van de samentrekking. Hiervan is echter bij tetanie geen sprake, zooals ik duidelijk gezegd heb: het type der samentrekking is volkomen normaal en bij tetanie vinden wij een verhoogde gevoeligheid voor den galvanischen stroom. Wat ik beschreven heb, kan dus met de ontaardingsreactie niets te maken hebben.

Wat nu de electriche prikkelingsverschijnselen bij tetanie betreft, is het meest karakteristiek en dan ook het standvastigst de verhoogde gevoeligheid voor den galvanischen stroom en deze was bij mijn beide patiënten aanwezig, zooals ik trouwens duidelijk heb medegedeeld.

De verdere bijzonderheden zijn geenszins standvastig. KOCH zegt, dat nergens beschreven staat, dat bij tetanie de An. S. C. > K.S.C. zou zijn. Doch zoowel PHEPS als FALTA vestigen de aandacht er op, dat van groot belang is het optreden van An. S. C. bij zeer lagen geringen prikkel. PHEPS zegt bijv., dat, ook bij schijnbaar normale waarde der K.S.C. een zeer vroegtijdig optreden der An. S. C. pleit voor het bestaan eener electriche overgevoeligheid. En bij een door mij waargenomen geval van manifeste tetanie (met het volledige symptomcomplex) was bij dezelfde, zeer lage minimaal-waarde de An. S. C. > K.S.C.. Dat KOCH dit nergens beschreven vond, mag toch niet als een reden gelden, dat het onjuist zou zijn. Overigens geef ik toe, dat mijn mededeelingen in sommige opzichten vollediger hadden kunnen zijn en dat ik in het bijzonder had kunnen wijzen op het naar beneden gaan der An. O.C., welke bijzonderheid ook in beide gevallen aanwezig was. De gevonden waarden heb ik niet medegedeeld, om niet in te groote uitvoerigheid te vervallen; trouwens, wanneer men verschillende onderzoekers raadpleegt, ziet men nog vrij groote schommelingen in de gevonden minimaal-waarden. De hoofdzaak is, dat de gevoeligheid voor den galvanischen stroom duidelijk verhoogd is en dat verschijnsel was in mijn beide gevallen aanwezig (in een uitvoeriger mededeeling hoop ik later wel cijfers te geven), zoodat aan de diagnose „latente tetanie” niet te twijfelen valt.

's-Gravenhage, 22 Januari 1917.

G. C. BOLTEN.

SLECHTE BEZOLDIGING EN SLECHTE KAMERAADSCHAP.

I.

Het personeel der Rijkspostspaarbank bestaat uit ongeveer 450 personen en daarvan behooren ongeveer 400 op het oogenblik tot de contrôle van den arts, niet 500. De heer PINKHOF wil uit „business”-oogpunt het salaris van den controleerenden ge-